

Agitprop heeft ook mij de das omgedaan
 Ook ik had liever romancen gezongen
 Het was fraaier geweest en ook lucratiever.
 Maar ik heb mijzelf bedwongen
 Door op de keel van mijn eigen lied te gaan staan.
 (Vladimir Majakovski, *Luidkeels*)

PROFIEL HET VERGETEN GENIE VAN DICHTER MAJAKOVSKI

De Warme Winkel richt de spot op de Russische poëet Vladimir Majakovski, die zijn gedichten de wereld in schreeuwde.

Door Karin Veraart

Gerapte revolutie

Hij was ongewoon lang voor een Rus, had een markante kop met gemillimeterd haar en ging graag gehuld in een paars pak met een radijs in het knoopsgat. Vladimir Majakovski (1893-1930), dichter en beeldend kunstenaar, zag je alleen al vanwege zijn fysiek niet snel over het hoofd. Een wandelend uitroepeten was hij. Een luidruchtige reus, die met zijn directe, heldere, liefst hardop gedeclameerde poëzie een graag geziene gast was in de progressieve kunstenaarskringen van zijn tijd.

We schrijven Moskou 1917, het jaar van de Oktoberrevolutie. De dichter verwelkomde die geestdriftig; Majakovski 'stapte de revolutie binnen als zijn huis', zoals een vriend het omschreef. Weg met de oude normen en vormen, lang leve een nieuwe (beeld)taal. Hij werd al snel het boegbeeld van de omwenteling en symbool van het optimistische gevoel van vernieuwing rondom de jonge Sovjet-Unie.

De makers van theatergroep De Warme Winkel (DWW) vielen als een

blok voor Majakovski, sinds DWW-lid Vincent Rietveld hem in 2003 ontdekte. Om allerlei redenen duurde het even, maar nu is er dan toch een voorstelling: *Majakovski/Oktober* gaat zaterdag in première in de Stadschouwburg Amsterdam.

Prima timing: inmiddels wordt de 100ste verjaardag van de revolutie gevierd en blijkt Majakovski bij een nieuwe generatie kunstenaars in Rusland opnieuw populair. De eerste Russische rapper wordt hij wel genoemd. De meiden van Pussy Riot zijn fan.

De Warme Winkel was gegrepen door de passie, vernieuwingsdrang en theatraliteit van de dichter. Ze lazen de verzen en verslonden de biografie *Een leven op scherp* van Bengt Jangfeldt. 'Een pageturner', zeggen ze. Een leven dat zich laat lezen als een inspirerend en spannend verhaal.

De Winkeliers (naast Rietveld zijn dat Mara van Vlijmen en Ward Weemhoff) hebben Majakovski aangepakt op de wijze die ze zelf hebben bedacht voor hun 'oeuvrestukken': ze verdiepen zich in een kunstenaar, focussen ieder op een bepaald aspect van diens werk en maken daarvan een of meerdere 'acts'. Die laten ze aan elkaar zien en vandaaruit werken ze verder. Per productie nodigen ze vaak gastspelers uit, in dit geval een vijftal, plus twee musici van Touki Delphine.

Rietveld en Van Vlijmen zijn net klaar met repeteren. Het is ruim een week voor de première en ze zijn nog druk bezig met de definitieve vorm van de voorstelling. Grinnikend denken ze terug aan de eerste 'ontmoeting' met Majakovski, toen Rietveld het befaamde, lange gedicht *Een wolk in broek* declameerde. Van Vlijmen: 'Heel luid, terwijl hij voortdurend met een hamer op zo'n ouderwetse ijzeren vuilnisbak sloeg. Een enorme herrie.'

Helemaal in de geest van Majakovski: hard de wereld in. 'Hem lang achter elkaar lezen is niet vol te houden, puur door de fysieke krachtsinspanning ervan', vond dichteres en tijdgenoot Marina Tsvetajeva. 'Na Majakovski heb je behoefte aan een copieuze maaltijd. Of een lange, goede nachtrust.'

De liefde bloeit, bloeit uit / en verschrommelt.

De Warme Winkel speelt *Majakovski/Oktober*.

Foto Sofie Knijff

Deze dichtregel hebben ze groot op een stuk karton gezet, tegen een van de wanden van het repetitielokaal. Hij typeert Majakovski, de futurist die zich zowel in het dagelijks leven als in de kunst agressief teweerstelde tegen elke vorm van sleur. Zijn (driehoeks-)verhouding met echtbaar Lilja en Osip Brik deed nogal wat stof opwaaien en spreekt nog steeds tot de verbeelding: daags nadat Majakovski *Een wolk in broek* in hun salon had voorgedragen, werd Lilja zijn geliefde en muze, met goedvinden van haar man.

Een radicale hervorming van het alledaagse bestaan, dat was de maatschappelijke taak van de dichter, en ook zijn (politieke) verzen moesten daaraan bijdragen, vond Majakovski. Als een van de eersten gebruikte hij spreektaal. En ook qua vorm wilde hij iets nieuws: hij liet de korte dichtregels schuiven onder elkaar afdrukken, als een soort 'laddertjes' of 'trappen' op de pagina. Als tekenaar stelde hij zijn talent veelal ten dienste van propaganda-affiches (agitprop) voor het nieuwe regime; zo moest de

vorming van een nieuwe maatschappij gepaard gaan met een geestelijke revolutie onder leiding van vooruitstrevende kunstenaars. Weg met het elitaire bourgeoisiegenuezel van de tsaren en hun poëten!

Maar hier ging het pakweg tien jaar na de revolutie toch fout. Een nieuwe stroming 'proletarische schrijvers' vond dat cultuur moest worden gebaseerd op het voorstellingsvermogen van de gewone man, de grote massa. Majakovski en zijn avant-gardekunst zelf werden afgedaan als elitair. Van Vlijmen: 'Zo treurig. Tijdens een optreden voor studenten werd hij uitgeroepen: uschrijft voor de intelligentsja, we snappen er geen moer van - dat kreeg hij te horen.'

Majakovski heeft nog even geprobeerd bij dit 'proletariaat' te horen, iets waarmee hij veel vroegere vrienden van zich vervreemde. Op 14 april 1930 pleegde hij zelfmoord. Enige tijd later prees Stalin hem de hemel in en werd hij verplichte kost voor iedere Sovjetkameraad. Dat was zijn tweede

doed, zeiden vrienden, en aan deze had hijzelf geen schuld.

Vincent Rietveld: 'Heftige materie. Want ja, hij heeft uiteindelijk vuile handen gemaakt door zich te afficeren met een steeds foutter regime. Maar hij bleef overtuigd van zijn ideaal - tot het niet meer ging. Eigenlijk sympathiseer ik daar wel mee.' Mara van Vlijmen: 'Als je ergens 500 procent voor gaat, maak je ook fouten.'

Rietveld: 'We hebben ons afgevraagd: wat betekent hij, wat betekent zijn gedachtegoed nu voor ons? Misschien moet de conclusie zijn: het besef dat dit het universele lot is van de vernieuwer: dat hij vroegtijdig 'ten grave' wordt gedragen. Dat is de droefenis die iedere hervormer aankleeft. Misschien dat we daarover een melancholische, lieve voorstelling maken, een diapositie van Majakovski's werk. Of misschien moeten we in zijn geest radicaal vernieuwen en hem eren door hem overboord te wippen.'

Majakovski/Oktober, première 21/10, Stadschouwburg, Amsterdam.

Advertentie

Drents

'derde spectaculaire tentoonstelling op rij'
 Telegraaf

'alles wordt overstraald door het gouden masker van Chen'
 NRC Handelsblad

LAATSTE KANS!
 T/M 29 OKTOBER

THE GREAT LIAO

DRENTSMUSEUM.NL